

Kuinka paljon Venäjä vaikuttaa eri EU-maiden talouksiin?

4.8.2014 • BOFIT-BLOGI • IIKKA KORHONEN

Viime päivinä on keskusteltu paljon siitä, kuinka EU-maiden taloudet reagoivat Venäjän talouden ylä- ja etenkin alamäille. Tänä vuonna Venäjän talous kasvaa vain hyvin vähän, jos ollenkaan, ja rupla heikkeni jo viime vuoden puolella selvästi.

Miten Venäjän talouden heikkous sitten näkyy eri EU-maissa? Perinteisesti tällaisessa tarkastelussa käytetään esimerkiksi Venäjän osuutta tavaroiden ja palvelusten viennistä, ja tällä mittarilla Suomi ja Baltian maat ovat EU-maista selvästi riippuvaisimpia Venäjältä tulevasta kysynnästä. Myös monille keskisen Itä-Euroopan maille Venäjä on tärkeä vientikohde. Tuonnin puolella Venäjän osuus on yleensä vientiä korkeampi, koska niin monet EU-maat tuovat energiaa Venäjältä eri muodoissa.

On kuitenkin muistettava, että pelkkä ulkomaankauppalukujen tarkastelu voi antaa jossain määrin harhaanjohtavan kuvan eri maiden välisistä taloudellisista riippuvaisuuksista. Vientitilastot kertovat viennin euromääräisestä bruttoarvosta, eivät esimerkiksi siitä, kuinka paljon vientituloista jää vaikakapa Suomeen arvonlisänä. Tämä kotimaahan jäävä arvonlisä on kuitenkin loppujen lopuksi se kaikkein kiinnostavin asia, ja siitä mm. maksetaan työntekijöiden palkat ja yritysten voitot.

Ulkomaankaupan arvonlisän tilastointia on kehitetty viime vuosina voimakkaasti, jotta pystyttäisiin selvittämään, kuinka monimutkaisten tuotantoketjujen avulla valmistettujen hyödykkeiden arvonlisä jakautuu eri maiden kesken. Tilastojen ongelmana on kuitenkin se, että ne valmistuvat viipeellä, ja esimerkiksi OECD:n viimeisin vuositilasto arvonlisän kaupasta on vuodelta 2009. Yleensä muutokset maiden välisessä ulkomaankaupassa eivät kuitenkaan ole järjestyttävän suuria kahden tai kolmen vuoden tähtäimellä, eli jopa näinkin vanha tilastoaineisto voi valaista tilannetta.

Kuvio 1 esittää Venäjän osuuden EU-maiden viennistä kahdella tavalla. Siniset pylväät kuvaavat Venäjän osuutta maiden tavaroiden ja palvelusten bruttoviennistä, eli tämä on se perinteinen tapa tarkastella asiaa. (On hyvä huomata, että tavaroiden kaupassa Venäjän osuus on monilla mailla selvästi suurempi kuin kokonaisviennissä.)

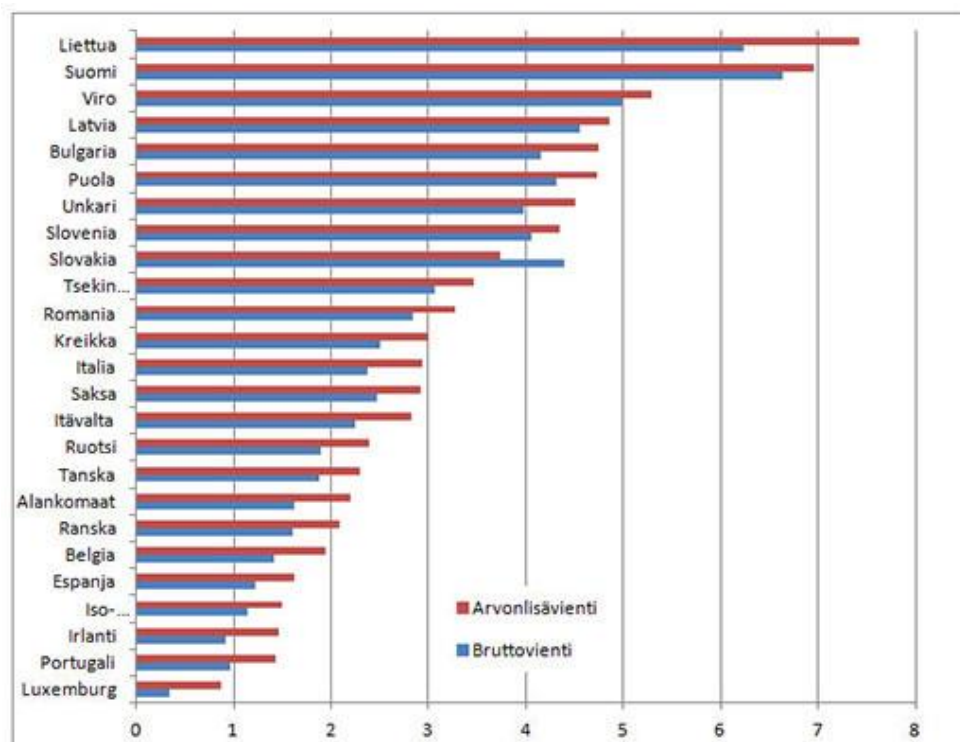
Punaiset pylväät kuvaavat Venäjän osuutta maiden viennin arvonlisästä. Huomaamme esimerkiksi, että lähes kaikilla EU-mailla Venäjän osuus arvonlisäviennistä on suurempi kuin bruttoviennistä. Venäjälle viedään siis paljon sellaisia tavaroita ja palveluita, joiden arvonlisä syntyy EU-maissa. Tämä konkretisoituu, kun ajattelee vaikkapa venäläisten turistien merkitystä suomalaisille palveluelinkeinoille, jotka käyttävät suhteellisen vähän tuontipanoksia. Ei ole myöskään yllätys, että Suomi ja Baltian maat ovat myös arvonlisävientiä tarkasteltaessa kaikkein alttiimpia Venäjän taloudessa tapahtuville muutoksille.

Sinänsä Suomen kohdalla ero kahden vientimittarin välillä on suhteellisen pieni. Esimerkiksi Liettuassa ja Bulgariassa arvonlisäpohjainen vientiosuus on selvästi suurempi.

Kansainvälisen kaupan ja erilaisten tuotantoketjujen monimutkaisuuden takia kahden maan välisen taloudellisen riippuvuuden analysointi on usein varsin monimutkaista. Lopputuotteen vienti Venäjälle rekisteröityy yhden EU-maan tilastoihin, mutta erilaisten komponenttien, raaka-aineiden ja palveluiden toimittajat muissa maissa eivät välttämättä itsekään tiedä toimittavansa tuotteitaan loppujen lopuksi Venäjän markkinoille.

Kuten näimme, makrotasolla EU-maiden ja Venäjän välisessä kaupassa kaksi ulkomaankaupan mittaria antavat samansuuntaista tietoa. Mutta mitä yksityiskohtaisempiin sektorikohtaisiin tarkasteluihin mennään, sitä enemmän yllätyksiä tilastoissa voi piillä. Esimerkiksi suomalainen Wärtsilä on toimittanut diesel-moottorit ranskalaisiin Mistral-luokan sota-aluksiin, joita Ranska on sopinut toimittavansa Venäjälle kaksi kappaletta. Suomen ulkomaankaupan tilastoissa nämä moottorit ovat näkyneet tietenkin vientinä Ranskaan.

Kuvio 1: Venäjän osuus EU-maiden brutto- ja arvonlisäviennistä vuonna 2009, %

Lähde: OECD

KIRJOITTAJA

Ilkka Korhonen on BOFITin tutkimuspäällikkö

ilkka.korhonen (at) bof.fi

AVAINSANAT:

- Euroalue
- Tutkimus
- Venäjä